

KỸ THUẬT XỬ LÝ VÀ PHỤC HỒI VƯỜN SÀU RIÊNG SAU MƯA LŨ VÀ NGẬP ÚNG

Trong thời gia vừa qua, do ảnh hưởng của bão và mưa nhiều nên các vùng trồng canh tác nông nghiệp ở tỉnh Lâm Đồng bị ngập sâu trên diện rộng, ảnh hưởng mạnh đến sinh trưởng và phát triển đến các loại cây trồng, đặc biệt là cây sầu riêng. Sầu riêng là cây ăn quả rất nhạy cảm với úng nước. Chỉ sau 12-24 giờ ngập, rễ tơ đã bắt đầu hoại tử, chuyển nâu và mất chức năng hút nước. Nếu thiếu oxy kéo dài, độc tố tích tụ quanh rễ, lá vàng, đọt héo và cây dễ nhiễm nấm *Phytophthora*, *Pythium*, *Fusarium*. Ngập quá 48 giờ thường làm phần lớn rễ tơ bị hủy hoại, cây suy kiệt, đặc biệt ở đất sét nặng hoặc nơi thoát nước kém. Bão lũ còn gây nghiêng cây, gãy cành, rụng lá – quả, khiến cây càng tổn thương.

Để khắc phục hậu quả mưa lũ, việc thoát nước là quan trọng nhất và cần được thực hiện ngay khi nước ngập rút, sau đó mới tiến hành các bước xử lý nấm bệnh, phục hồi rễ, chăm sóc tán, bón dinh dưỡng và phòng bệnh lâu dài. Để nông dân kịp thời chăm sóc vườn cây, khắc phục những ảnh hưởng do lũ và ngập úng. Trung tâm Khuyến nông tỉnh Lâm Đồng, khuyến cáo một số biện pháp kỹ thuật, cụ thể như sau:

1. Thoát nước, làm thông thoáng đất và tỉa cành – giảm tải cho cây

Ngay khi nước rút, đưa nước ra khỏi gốc nhanh nhất có thể. Ở vườn thấp, khơi thông rãnh, mở miệng mương hoặc bơm nước. Mặt đất quanh gốc xới nhẹ để phá váng, tạo độ thoáng khí. Vùng đất sét nặng nên đào rãnh phụ sâu 20-30 cm quanh tán để dẫn khí và giảm thiếu oxy. Khi đất còn ẩm, chỉ xới bề mặt, không xới sâu để tránh làm đứt rễ. Nếu gốc nghiêng, dựng lại ngay và cố định cọc trong 2–3 tháng để rễ bám trở lại. Sau khi chỉ xới bề mặt, có thể rải vôi bột nhẹ quanh gốc, cách gốc 20-

30 cm, để cải tạo đất, điều chỉnh pH và giảm độc tố. Sau ngập, bà con nông dân KHÔNG bón phân ngay. Thay vào đó sẽ phun qua lá bằng các loại dinh dưỡng như Canxi – Bo (Ca-B), Amino acid và Rong biển (seaweed) → ***Giúp phục hồi hô hấp tế bào, giảm stress, kích thích mọc rễ mới***. Khi bị ngập nước sẽ gây đứt rễ → bộ rễ yếu → ta cần phải giảm bớt phần lá để cân bằng dinh dưỡng. Cần tỉa bớt 15-30% lá cành tăm, cành sâu bệnh để giảm tải cho cây sầu riêng.

Nếu không thoát nước kịp thời, các biện pháp xử lý nấm bệnh, phục hồi rễ hay chăm sóc tán đều sẽ kém hiệu quả. Thoát nước đúng lúc là bước quyết định để cây sống sót và hồi phục nhanh.

2. Xử lý nấm bệnh và chống thối rễ

Ngay sau khi thoát nước, gốc sầu riêng dễ bị tấn công bởi nấm *Phytophthora* và *Pythium*. Cần xử lý bằng thuốc hóa học trước, sau đó dùng chế phẩm sinh học. Có thể dùng các thuốc chứa hoạt chất Phosphonate (Agri Fos 400), Metalaxyl-M (Ridomil Gold), Fosetyl-Al (Aliette 800 WG), pha theo liều khuyến cáo và tưới trực tiếp vào vùng rễ trong 24-48 giờ sau khi nước rút. Nếu cây có thối cổ rễ hoặc chảy nhựa, cạo sạch phần vỏ bệnh, làm khô và dùng **Boocđô, Copper oxychloride, hoặc Fosetyl-Al** quét quanh gốc → **Ngăn nấm xâm nhập qua vết thương gốc sau ngập**, đồng thời kết hợp phun toàn bộ thân lá để phòng bệnh.

Tiến hành phục hồi bộ rễ (3–7 ngày sau khi nước rút).

a. Bón lại hữu cơ

Khi đất khô ráo, dùng 3–5 kg phân hữu cơ hoai + 0,5–1 kg vôi dolomite quanh tán → **Tăng pH, giảm phèn, phục hồi hệ vi sinh.**

b. Tưới chế phẩm kích rễ

Nấm rễ có ích *Trichoderma*, humic – Fulvic, Amino và rong biển → **Kích rễ tơ mọc mạnh giúp cây hồi nhanh** và bổ sung chế phẩm sinh học chứa *Trichoderma* hoặc *Bacillus* để tái lập hệ vi sinh có lợi quanh vùng rễ.

3. Phục hồi rễ và bón phân gốc

Sau khi xử lý nấm bệnh khoảng 7–14 ngày, cần tập trung phục hồi rễ tơ - đây là phần quan trọng quyết định khả năng hút nước và dinh dưỡng của cây. Trong giai đoạn này, nước và dinh dưỡng nên được cung cấp từ từ, ưu tiên tưới hoặc phun với lượng nhỏ, chia thành nhiều lần nhỏ để cây hấp thu tốt và tránh sốc. Chỉ sử dụng các chế phẩm an toàn, dễ hấp thu như phân bón lá sinh học, humic acid, fulvic acid, amino acid, kết hợp với các chế phẩm sinh học như *Trichoderma* hoặc *Bacillus* để kích thích rễ phát triển, tái lập hệ vi sinh có lợi và tăng sức đề kháng.

Trong suốt giai đoạn rễ chưa hồi phục hoàn toàn, tuyệt đối không bón phân vô cơ (hóa học) gốc để tránh tổn thương rễ và tạo điều kiện cho nấm bệnh phát triển trở lại. Việc theo dõi thường xuyên tình trạng lá, đọt non, vỏ thân và đất quanh gốc là rất quan trọng. Khi phát hiện các dấu hiệu bất thường như lá vàng, đọt héo, vỏ thân thâm đen hoặc mùi đất hôi thối, cần xử lý kịp thời các loại nấm bệnh theo hướng dẫn ban đầu.

Khi rễ đã hồi phục và đất khô ráo (thường khoảng 20–30 ngày sau ngập), tiến hành bón phân gốc để ổn định sinh trưởng lâu dài cho cây. Ưu tiên sử dụng phân hữu cơ hoai mục, phân vi sinh hoặc phân hữu cơ khoáng nhằm cải tạo đất, phục hồi hệ vi sinh và cung cấp dinh dưỡng cân đối cho cây. Phân vô cơ NPK chỉ nên áp dụng khi lá đã ổn định, không còn dấu hiệu suy kiệt, nhằm tránh sốc rễ và tăng nguy cơ nhiễm bệnh. Phân bón được rải đều quanh tán cây, xới nhẹ lớp đất mặt để phân thấm sâu vào vùng rễ. Trong 2–3 tháng tiếp theo, cần duy trì chế độ dinh dưỡng cân đối, kết

làm mương tiêu nước

hợp tưới nước hợp lý, tránh bón đậm quá sớm gây xóp mô và tạo điều kiện cho nấm bệnh phát triển trở lại.

Trong 2–3 tháng sau ngập, cây sầu riêng rất nhạy cảm và dễ tái nhiễm bệnh. Người trồng cần theo dõi thường xuyên lá, đọt non, vỏ thân và mùi đất quanh gốc. Khi phát hiện lá vàng bất thường, vỏ thân đen hoặc rễ có mùi hôi thối, cần xử lý lại nấm bệnh theo hướng dẫn ban đầu. Đồng thời, các biện pháp lâu dài như lấp đất trong gốc cao hơn, cải tạo đất bằng hữu cơ, duy trì vi sinh có lợi,

vệ sinh vườn và đảm bảo hệ thống mương rãnh thoát nước sẽ giúp cây hạn chế tối đa nguy cơ tái úng và phục hồi sức sinh trưởng ổn định cho các vụ sau.

Phòng Khuyến nông về Trồng trọt và Lâm nghiệp (TTKN tỉnh Lâm Đồng)